

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Hegedüs István.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER JÁNOS.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetőké a szerkesztőhöz (lakása bel-farkasutca 15. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútcá, 7. sz. a.) küldendők.

A szövetség ügyéhez.

(Vége.)

Szorítkozzunk tehát a feliratban felhozott indoklásra, azon meggyőződésben lévén, hogy ezek közt találjuk mindazokat a fontos okokat, a melyek a végrehajtó bizottságot a végső lépésre kényszerítették.

a) Egyik oknak felhozatik, hogy „a nevezett miniszteri szabályrendelet mai napig sincs végrehajtva.” Ez az argumentum a miniszter úr válasza után már elesik.

b) — „de ha végre lenne is hajtván — folytatja tovább a felirat — a tanügyre nézve eredménythozó nem lenne, mert a nevezett szabályrendeletet csak is az állami és községi tanítók testületté alakulásátrendeli el, kiknek száma pedig hazánkban ez idő szerint a huszonegyezer főből álló tanítótságot tekintve elenyészőleg csekély.” De hát hol van az megírva, hogy az összehívandó szövetségből akármely felekezeti, nemzetiségi, városi, vidéki, vagy bármely névvel nevezett néptanítóegyesület, ha törvényes alapon szervezkedett, ki lesz zárva? Hisz a miniszteri válaszban elég világosan ki van fejezve, hogy a „kormány által jóváhagyott alapszabályokkal bíró összes Magyarországi tanítóegyletek képviselői összehivatnak.” Vagy talán az a baj, hogy a miniszteri rendelet egyelőre csak a községi és állami fizetést húzó tanítók felett rendelkezik, s a többi, a sokkal nagyobb számu, felekezeti tanítókra nézve nem mondja ki kényszerítőleg, de ha önként csatlakozni kívánnak, ugyanazon jogokban részesíti?! Vajjon, ha a miniszteri rendelet nem így intézkedett volna, nem akkor tört volna még csak igazán ki a zúgolóadás s a felekezeti féltékenykedés a kormány erőszakoskodása ellen? Ha kényszerítnek az is fáj, ha nem kényszerítnek, az is fáj.

És ha már maga a miniszterium nem tartotta tapintatos és jelen viszonyaink között czélszerű intézke-

désnek, hogy kivétel nélkül minden néptanítót kényszerítsen belépni valamelyik tanítóegyesületbe, és minden egyesületet berendeljen az országos szövetségbe: ugyan kérdjük, végre fogja-e hajtani tudni mindezt a központi bizottság által sürgetett és összehozott szövetség?! A mire maga a közoktatási felelős miniszter sem vesz magának ez idő szerint még jogot a népoktatási törvényekből, ugyan hogy és honnan fog venni a tervezett szövetség? Melyik felekezeti előjárásnak fogja majd megredelni, hogy tanítóit a szövetségbe küldje be?

c) A miniszter ur által összehívandó tanítói gyűlést nem tartja a felirat azonosnak a kérelmezett szövetséggel „főképen azért, mert ha a kormány törekvései azonosok lennének a magyar néptanítók törekvéseivel, akkor a szövetséget, mint olyant, mely a kormány szádékának is megfelel, a közoktatásügyi miniszter elfogadta volna.” Azt hisszük hogy ezt a gyerekes argumentumot, daczára annak, hogy ilyen „főképen” előtérbe állították, magok a felirat szerkesztői sem vették komolyan, hanem odatették abban a jóreményben, hogy akadhat a laikusok között olyan ember is, a kire éppen ez hat.

Hát ugyan kérdjük, mire törekszenek a magyar néptanítók? Nem a hazai népoktatás ügyének felvirágoztatására s a néptanítók helyzetének javítására? S hát a magyar közoktatási kormány nem erre törekszik? Hiszen éppen az e czélra irányzott törekvése adja meg neki a törvények erejéből kifolyó kezdeményezés és végrehajtás jogát; ez adja neki alkotmányos országban magát a létjogot.

Tovább menve, a központi bizottság által beterjesztett alapszabályzat mire törekszik? A néptanítók országos szövetségére. Hát a miniszteri szabályzat és a kérelemre adott miniszteri válasz mit akar? Az is a néptanítóegyletek országos szövetségét. A czél tehát ugyanaz. E szerint a különbség csak a kivitelben, az

előzményekből kifolyó végrehajtás módozataiban keresendő.

Lássuk hát ezeket.

Az 1868. évi 38-ik tvczikk 147 §-a értelmében szervezendő tanítói testületekre nézve a miniszterium még 1872-ben kiad egy szabályrendeletet, melyben kimondja az országos tanítói testület életbeléptetését, s négy pontozatban röviden jelzi is annak célját, szervezetét és hatáskörét. A részletesebb alapszabályzat megállapítása a még ezután összehívandó alakuló-gyűlés teendője lesz. A szabályrendeletet körvonalozó pontozatai elég nagy tért engednek arra, hogy bármely célszerű, jogos és kivihető munkakör az alapszabályzatban helyet nyerhessen. Azonban az országos tanítói testület életbeléptetését a miniszterium nem találván még kivihetőnek, az alakuló gyűlés mindez ideig nem hivott még össze.

Ezzel szemben a hazai néptanítói egyletek elismerésre méltó buzgalommal a magok erején akartak egy országos néptanítói szövetséget létrehozni. Az 1878-ban tartott egyetemes gyűlés kiküld egy bizottságot, hogy az aradvidéki tanító-egylet tervezete alapján egy alapszabályzatot dolgozzon ki, s küldje szét a hazai tanító-egyleteknek megbirálás, módosítás, elfogadás végett. Az egyletek nem csak kisebb jelentőségű javításokat, de lényeges változtatásokat kívánnak. A beérkezett egyleti vélemények alapján — mint a felirat mondja — központi végrehajtó bizottság újból átdolgozta. A szabályzat egész szövege 1879. év nyarán közzé is tétetett a „Népnevelők lapjában“. de már ahhoz hozzászólni feleslegessé, s változtatni rajta lehetetlenné vált téve az által, hogy megerősítés végett a miniszteriumhoz csakhamar beterjesztetett és pedig azon a czimen, hogy ez az ország tanítóegyleteinek közös megállapodása.

Ha méltányoljuk is a végrehajtó bizottság buzgóságát, de eljárását nem tarthatjuk sem őszintének, sem alkotmányosnak. Azt az alapszabályzatot jogosan inkább a kisebbség nézetei, s még inkább a központi bizottság akarata kifejezésének kell tekintenünk.

És már ennek a bizottsági muukálatnak van tulajdonitva a fentebbi argumentum szerint az a csalatkozhatatlanság és egyedül üdvözető erő, a melyel szemben a népoktatási törvényre alapított s még 1872-ben közzé tett miniszteri szabályzat tévedés, és így a miniszter minden jó szándéka mellett is ezen az alapon nem léptetheti a szövetséget életbe a tanügy kipótolhatlan kára nélkül.

Tehát a magyar közoktatási miniszter engedje kezéből kicsavartatni a kezdeményezés és végrehajtás jogát, s elégedjék meg azzal, hogy az ő akaratja ellenére kierőszakolt szövetséget az állam pénztárból segílyezheti, s annak határozatait végrehajthatja.

Ha mind így, még egész országgyűléssé nőjjük ki magunkat!

A felirat hódoló tisztelettel felkéri a magas képviselőház figyelmét még a következő indokokra.

d) — „vegye figyelembe, hogy hazánk tanító-egyletei vallás és nemzetiségi különbség nélkül a szövetség létesítésével oly eszmék megtestesítését, oly célok kivívását tüzték magok elé, melyek a törvény által is megengedett, a nemzet jóllétének legbiztosabb alapkövét képezik.“ Ez az argumentum röviden nagyon sokat akar mondani, s éppen azért nem mond semmit. Azok a különböző vallásfelekezeti és nemzetiségű tanító-egyesületek nem mind akarják a kérdéses szövetséget, s a kik különben óhajtának is, nem csatlakozhatnak, mert az alapszabályzat szeriut elviselhetetlen teher lenne úgy az egyes egyletekre, mint a központi bizottságra róva.

Hát azok alatt a nemzeti jóllétnek legbiztosabb alapkövét képező törvényes eszmék alatt miket értsünk? S mindazokat csak a központi bizottság terve szerint összehozott szövetség által lehet megtestesíteni? A miniszteri szabályzat szerint már azok mind ki lesznek zárva, s a tanítók a törvény által meg nem engedett célokat fognak kivívni a nemzet jóllétének kárára??!

e) — „méltassa különösen figyelmére — mondja tovább a felirat — hogy nem egy, de sok oly érdekközösség létezik máreddig is, mely szükségessé teszi, hogy a hazai tanítóság között szorososan összekötő kapocs létesíttessék.“ Első helyen ki van ezek közül emelve az Eötvösalap, s aztán a kölcsönös anyagi segílyezés ügye. De hát ezeknek a miniszteri szabályzat ugyan melyik §-a mond ellent; vagy melyik miniszteri rendelet gátolta az 1868-diki törvény keletkezése óta valamikor a tanítókat e humánus törekvésükben?! Hiszen maga az Eötvösalap ügye is a kormány védelme alá helyeztetett.

f. A felirat indokai között „ott van a magyarosítás ügye. Induljunk meg síppal, dobbal verebet fogni. A mit a törvény alapján a nemzeti kormány joggal és méltányosan megtehetett, nem megtette-e a már két éven át rendezett magyar nyelvi póttanfolyamokkal, alkalmas tankönyvek kiadásával, hogy Magyarországnem magyarajku néptanítóit s ezeknek tanítványait rásegítse a haza törvényes nyelvének elsajátítására?!

g) Említsük-e még — mondja tovább a felirat, az iskolai és népkönyvtárak ügyét? Nincs miért említeni biz azt, mint argumentumot, mert ebben is a közoktatási kormány volt a kezdeményező, s maga a miniszter ur rendelte meg már évekkal ezelőtt a községi és állami iskoláknak, a melyek felett t. i. a törvény értelmében közvetlenebbül rendelkezhetik, hogy a tandíjak összegének egy része, vagy ha lehet az egész a népkönyvtárak gyarapítására fordíttassék. A felekezeti iskolák előljáróságainak pedig az ügyet melegen ajánlotta, mert ennél többet nem tehetett. Vajjon az a sürgetett szövetség ezeknél többet fog tehetni?!

h) Ott szerepel az argumentumok között: „a ta n-

ügyi statisztika szellemi részének közös elvek szerént való egybegyűjtése." Hogy mik lehetnek azok az elvek és azok a szellemi részek, amelyek a miniszterium által nagy gonddal és még nagyobb fáradsággal évenként összeállított s a képviselőház elébe terjesztett miniszt. jelentésből hiányoznának, azt megvalljuk, nem bírjuk kitalálni. Nekünk úgy tetszik, hogy ez az indok is csak úgy számszaporítónak van odaállítva. Mert ugyanis, ha maga a közoktatási kormány a statisztikai adatok összegyűjtésére nézve utasításokat s száznál több rovattal ellátott iveket küldöz szét, s a törvény erejével mozgásba indítja közegeinek egész apparátusát, hogy az ország összes tanintézeteiről lehető hű és kimerítő képet állíthasson össze a közoktatás állapotát feltűntető jelentésében (melynek $\frac{2}{3}$ -át évenként a népiskolák ügye tölti be) és még neki sem sikerült soha oly teljes mértékben, hogy minden adatért el merje vállalni a felelősséget: ugyan mi úton módon reméli a felirat, hogy ez az általa sürgetett szövetségnek sikerülni fog? És azt a tömérdek begyűlendő adatot a központban ki fogja számbavenni összeállítani, közzétenni? Hiszen erre egy egész külön hivatalt kellene a szövetségnek berendezni és fenntartani! Vagy ha a felirat nem így érti, a mit mond, hanem csak annyira vállalkozik, hogy a tanítókat e tekintetben tájékozza, buzdítja, s ez által a közoktatási kormány statisztikai hivatalának hasznos szolgálatot kíván tenni, kérdjük, gátolva lesz-e ebben a szövetség, ha a miniszteri szabályzat szerint szervezkedik?

i) — a tankönyvek és taneszközök tökéletesítése s a takarékosági eszme kivétele — a felirat szerint — mind megkövetelik a tanítók közös munkásságát. Ezt aligha nem éppen a miniszteri szabálytervezet juttatta a felirat készítői eszébe, mert abban a 20. §. szerint az országos tanítói gyűlés alkalmával mindenkor kísérletekkel egybekapcsolt taneszközkiállítás is rendeztetik, mely szintén a gyűlés bírálata köréhez fog tartozni. És mégis a felirat ezt argumentumul használja fel a miniszteri tervezet ellen. A mi továbbá a takarékosági eszme kivételét, aztán meg a tankönyvet illeti, mivel fog a központi bizottság-féle szövetkezés többre mehetni velök, mint a miniszteri szabályzat szerint létesítendő szövetség? El van-e tiltva hazánk bármelyik néptanítója is attól, hogy jó tankönyvet írasson, azt tanítótársaival megbíráltassa, azoktól tájékozást szerezhessen; el van-e zárva, hogy akármelyik tanító-egyesületnek tagja lehessen, és ki van e rekesztve akármelyik tanítóegyesület, hogy az országos tanítói testületbe be ne állhasson? Miféle nagyobb és szabadabb tér kell még a tanítók közös munkálkodására?

k) Fel van hozva indoknak a kertészet és gazdaság, a házi ipar stb. mint olyan dolgok, amelyek a népiskolában igyekeznek gyökeret verni, s a mely dolgokat, mint a felirat következtetni engedi, nem csak

a társadalom, de maga a kormány is sürgeti. S mint-hogy maga a kormány is egyre fokozottabb követelésekkel lép fel a népiskola irányában: ebből a felirat azt a következtetést vonja le, hogy a képviselőház ne a miniszter által szabályozott tanítói szövetkezetet erősítse meg, hanem a központi bizottság által tervezettet, mert a kormány szövetkezetben a tanítók gátolva lennének a kormány által, hogy ugyenesak a kormány egyre fokozottabb követeléseinek eleget tehessenek. Ez elég furcsán hangzik, de a felirat ezen indoklásából nem tudunk más következtetést kivonni.

l) A mi végezetre a feliratban gazdagon elhintett nagy szavakat, lelkes frázisokat illeti, — mint p. „habár mélyen lesújtó volt is a válasz, mindazáltal sokkal élénkebb volt lelkében (t. i. a központi bizottságnak) a törvény s a kormány rendelete iránt érzett tisztelet, semhogy az ellen szót emelni bátorkodott volna“ s erre jó a következő lapon; „elmulaszthatlan, de egyszerűsmind legszentebb kötelességünknek ismerjük, hogy a szövetség ügyében nyert ezen megtisztelő megbízatást teljesítsük“ azaz: ne nyugodjunk meg a közoktatási miniszter jóakaratu válaszában és ígéretében, hanem erőszakoljuk a dolgot tovább. Alább ismét: „Miként hazánk néptanítóiban, úgy mi bennünk is szilárd ama meggyőződés, hogy a népoktatás belszervezete mindaddig hiányos marad, míg a tanügy terén egészséges alapokra fektetett közvéleményt nem teremtünk stb. — Tovább megint: s hazánk néptanítói legszentebb hazafias kötelességüknek fogják ismerni ily ezélokért küzdeni stb. stb. (zárjel közt megjegyezzük, hogy a feliratnak majdnem felét kellene e lapokban ismételnünk, ha a hangzatos és kábitó frázisokat mind idézni akarnók), mondjuk, a mi ezeket a nagy szavakat illeti, úgy tartjuk, hogy mind szép, jó és helyes nyilatkozatok ezek, ha őszinték, igazok és a magok helyén vannak elmondva, de itt, e feliratban, szemben az ország közoktatási miniszteriumával nincsenek a magok helyén, és így nem tekinthetjük azokat egyebeknek csillámló dekorációknál. Ezekre itt szükség nem volt, mert belőlök, ha indokoknak tekintjük, olyan consequentiát lehet kivonni, a mely a tényekkel ellenkezik.

A consequentia ugyanis ez: a néptanítók a népoktatási törvény iránti fisztelettől eltelve, szívvvel, lélekkel igyekeznének magokat kimivelni, szakmájokban tovább képezni, kötelességüket lelkiismeretesen elvégezni, tapasztalataikat egymás okulására közölni, erőiket egyesíteni s minden tekintetben arra működni, hogy hazánk népoktatásügye felvirágozzék; de nem tehetik, mert a magyar közoktatási miniszterium velök szembe ellentétes állást foglalt el s ezen nemes buzgóságukban akadályozza. Ezért, bár vérző szívvvel, de kénytelenek a buzgó néptanítók a képviselőház előtt bevádolni a

minisztert, és kérni, hogy a képviselőház intézkedjék, miszerint a tanítók e nemes törekvésükben a miniszter által ne gátoltassanak.

Hogy a feliratban csillogtatott nemes törekvésekben soha egy néptanító sem volt a miniszterium által akadályozva, s az országos egyesületet illető miniszteri válasz által a fennebbi vád alól az utolsó talpalatnyi föld is kihúzatott, azt hisszük, hogy az eddig mondottak után eléggé bebizonyult.

És most, miután a felirat minden argumentumát megvizsgáltuk, meglátoltuk, ismét csak azt kell kérdeznünk, vajjon minő fontos okai lehetnek a végrehajtó bizottságnak, hogy a miniszteri válaszban nem nyugodott meg, s a dolgot a képviselőház elébe vitte?

S mindezek után kérjük, ugyan mire való volt Magyarországnak eléggé mostoha helyzetben élő néptanítóit legtermészetesebb pártfogójával, a magyar közoktatási miniszteriummal szembe állítani?

Mire való volt a közvélemény előtt, mely a nélkül is oly nehezen vala a népnevelés-ügynek megnyerhető, szerény néptanítóinkat úgy tüntetni fel, mint valami makranczos gyermeket, a ki a felé fordult jóindulat és méltánylás által úgy elkényesedett, hogy nem lehet kedvét találni?!

Mi szükség volt a hazai néptanító-egyleteket a képviselőház előtt kompromittálni??!

BCU Csáka Ferencral Univerzitet

Miért nem akarja a magyar kormány a néptanítói egyesületek szövetségét?*)

II.

Mit akarunk mi?

Azt akarná a magyarországi néptanítószövetség az egyesületek szövetségének létrehozása által elérni, hogy a hazai néptanítószövetségnek, mint országos testületnek alkalma legyen oly tanítói vélemények nyilvánítására, a melyek a törvényhozó testület, illetőleg a kormány által figyelembe részesülhessenek. Akarja, hogy létrejöjjön egy olyan egyesületi szervezet, mely s néptanítói egyesületekben rejlő erőt a nemzet népnevelés ügyének felvirágoztatására tervszerűen értékesítse. Mást akar-e a kormány? Nem, a dolog lényegére nézve a kormány akarata és a magyarországi néptanítószövetség óhajta között semmiféle eltérés nincsen.

Az eltérés csak az eszközökben rejlik. A tanítószövetség a célját a szövetség által véli megközelíthetőnek — a kormány pedig azon meggyőződésben él, hogy a néptanítószövetség által választott út, nemcsak hogy el nem vezet a kitűzött célhoz, hanem az államra nézve veszélyes következményeket vonna maga után. Mi van ezen dologban? Miért nem érhető el a kormány nézete sze-

rint a néptanítószövetség által kitűzött cél a néptanítói egyesületek szövetsége által? Azért nem, mivel csak az az egyesület csatlakoznék a szövetséghez, a melynek az alapszabályok tetszenek — a többi pedig távol maradna és alakíthatna azon az alapon, a melyen az első szövetség létrejött egy másik, egy harmadik, egy negyedik országos szövetséget. Hol lenne ez esetben az ország néptanítószövetségének közmegállapodása keresendő??

Igaza van-e a kormánynak? 1872. óta ismeretes már a magyar néptanítószövetség előtt a szövetség eszméje, egyszer már két táborra osztotta ez eszme a néptanítói egyesületeket. Legujabban több összeolvasztó erővel bíró alakban került ugyan felszínre. Ámde egybe tudta-e az özszes magyarországi tan. egyleteket gyűjteni? A létező 150 tanítói egyesület és kör közül csak a harmad rész nem csatlakozott még most sem a szövetséghez. A tények, számok beszéljenek.

Miért volna veszélyes a harmincz-negyven tanítói egyesületnek a szövetségi jogot megadni, hisz van már tüzoltó- és gazdaszövetség? A tüzoltóegyesületek szervezhetnek s alakulhatnak többféle országos tüzoltószövetség is az államra nézve minden veszedelem nélkül, sőt gazdasági szövetségek is támadhatnak a nélkül, hogy ebből baj származhatnék, — tüzoltás és gazdasági körében nem lép fel oly kérdés — minő a nemzetiségi melyre nekünk és első sorban a kormánynak vigyázni kell: de fölléphet ez a kérdés a népnevelés terén egész nagyságban s könnyen megtörténhetnék, hogy ha ma megadja a kormány a szövetségi jogot a harmincz-negyven néptanítói egyesületnek — úgy holnap előáll tíz-húsz más tanítói-egylet és külön szervezkedik — s megeshetik hogy éppen a tótajkú, a szerbajkú vidékek néptanítói alakítanának külön-külön magyarországi tanítói szövetségeket.

Hova vezetne ez?

Mit mondanak a tények? A magyarországi néptanítói egyesületek szövetségéhez — még egy száz tanítói kör sem csatlakozott — az oláh, szerb, ruthen s tót tanítók is távol tartották magukat a szövetségtől. Mire várhatnak ezek? Bizonyosan arra, hogy majd külön szervezkezhessenek. Egyes felekezeti színezettel bíró egyesületek pedig már meg is tették a kísérletet a szövetség megalkotására.

Ragaszkodjunk-e tehát tovább is mereven az általunk helyesnek vélt úthoz — a magyarországi tanító egyesületek szövetségéhez, a fölterjesztett alapszabályokhoz? A célért küzdjünk-e, avagy az esküért, melyben a kormány veszedelmet is lát s a melyet a kormány célszerűtlennek ítelt?!

Mi a teendőnk?

Kiki?fontolja meg a felhozottakat és kövesse jobbat meggyőződését! A mi nézetünk a következő: Ejtsük el a hibásnak mutatkozó eszközt, e szövetséget és küzdjünk tovább is a célért. Gondolkozzunk és gondoskodjunk jobb eszköz felől. A kormány még ez évben össze

*) Midőn szerkesztőségünkhez beküldött e cikket közöljük, bár az más lapban is megjelent, szerzője iránti tiszteletből tesszük. Szerk.

fogja hívni a hazában létező összes néptanítói egyesületek képviselőit, hogy megalkossák azon szervezetet, amely az állam érdekeinek veszélyeztetése nélkül célhoz vezessen. A gyűlés előkészítésével az egyetemes gyűlés végrehajtó bizottságát bízta meg. A kormány tehát a magyarországi néptanítóságot megakarja hallgatni s véleményét először is épen igen fontos ügyben meg akarja tudni és figyelembe akarja azt venni az egyesületi szervezetnek megállapításánál. Készüljünk el jól!

Miért kell most már az eddig általunk oly melegen ápoltsz eszmét, a szövetséget elejtenünk, s a célzt egy más alkalmasabb eszköz megalkotásával megközeleltetnünk?

Ha még a mondottak után is ragaszkodnák a magyar néptanítóság a fölterjesztett alapszabályokhoz, ha be nem látná, hogy az általa tervezett intézmény hibás és teljes lelkesedéssel nem dolgoznék egy jobb egy célszerűbb szervezeten, ha a kormány aggodalmait, a melyek teljesen jogosultak és alaposak, meg nem akarná érteni, föl nem akarná fogni. — ha meg nem ragadná azon alkalmat, melyet a kormány nyújt, hogy a célhoz vezető eszközt megteremthesse, — még pedig a célszerű uton módon — ugy kitenné magát azon kellemetlen helyzetnek, hogy teljes joggal vádoltassék a legsúlyosabb váddal. Eddig csak az vádolhatta a magyarországi néptanítóknak jobb nagyobb részét azzal, hogy alkotmány ellenes törekvéseket táplál, ki a néptanítóságot nem ismeri, avagy az, ki őket félre is meri; mert ha akad is köztünk egy két oly egyén, aki egyszer-másszor hevesebben nyilatkozik, azért még senkinek sem volt jogában elhinni azt, hogy egy ország néptanítóságát demagogok uralják, s ha nem tetszik is a néptanítóság egy részének a „Népnevelők Lapjának“ iránya és szelleme, — ha megbírálják is a néptanítók a kormány által kiadott tankönyveket és taneszközöket, azért még senki sem tehette fel fölülünk, néptanítók fölül, hogy képesek volnánk a törvénynek lábball taposására is és az államellenes érdekek szolgálatára, ha felszólamlunk is a törvény revisiója érdekében, ha a kormány minden egyes intézkedését nem helyesljük is, ha nem szavazunk is mindnyájan kormánypárti képviselőkre azért még senki sem mondhatja el rólunk, hogy nincs bennünk hazaszeretet. Azonban, ha most, a midőn a kormány által hozzánk jutott aggodalmakat semmibe véve, makacsul ragaszkodnánk oly intézményhez, mely veszedelmes következményeket vonhatna maga után — és nem fogadnók el a kijelölt módot, egy célszerűbb intézmény alkotására — nem érhetne-e bennünket jogos vád?

Eddig, ha ragaszkodtunk a szövetség eszméjéhez, ha mindent elkövettünk arra nézve, hogy a szövetség alapszabályai szentesítést nyerjenek, hazafias kötelességet teljesítettünk, a törvény végrehajtásáért küzdöttünk. Mit tettünk? A tanítóegyesületek ügyét akartuk rendezni. — Miért avatkoztunk mi ezen ügybe? Nem

másért, mint azért, mivel ezt más, aki erre hivatottabb volna, nem tette volna meg. Avagy a mi hibánk-e az, hogy 1868. óta az ország néptanítói egyesületeinek ügye országosan nem szervezetetett, s hogy az 1872-iki miniszteri rendelet érvénybe nem lépett. Ha az eszköz alkotásában mi tévedtünk, ha mi hibáztunk, nem a kormány halogatásából és mulasztásából származik-e a mi hibánk s tévedésünk? Nem kellett volna-e már régen tudtunkra adni a kormány által kiadott lapban, mely minden iskolához ingyen jár, hogy tévuton járunk s hogy miben áll tévedésünk? — Vigyáznunk kell azonban most, hogy mit eddig hazafias kötelességérzetből tettünk, forrásává ne legyen a legmegbocsáthatlanabb vételnek.

A kormány belátja és elismeri, hogy hazafias érzelemből jót akarunk, jót akartunk, figyelmeztetett ugyan bennünket a mi általunk választott eszköz veszélyes voltára, de kinyilatkoztatja, hogy a célzt illetőleg törekvésünk ellen kifogása nincs, — meg is akar bennünket hallgatni és kívánságainkat figyelembe akarja venni az egyesületi élet országos szervezésénél. A kormány jó indulata tehát, habár kissé elkésve is, de határozottan nyilvánul. Nem kételkedünk benne, hogy most már minden nehézség nélkül a célunknak megfelelő helyes szervezetet meg fogjuk teremthetni. Ne az eszközért, hanem a dolog lényegéért, a célért küzdünk tehát ezentul, ez illik hozzánk.

Péterfy Sándor.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

Hosszúfalu, márczius 15. 1881.

A brassómegeyi tanító-egylet négyfalusi járási körre f. é. márczius hó 2-án, a csernátfalusi közs. iskola helyiségében rendes köri gyűlést tartott, melynek nevezetesebb mozzanatai a következők voltak:

1. Michaelis Lipót, nevezett iskola egyik ifju tanítója, gyakorl. tanítást tartott az 1-ső osztálylyal az írva-olvasásból. Eljárása mind a tanítást, mind a gyermekek figyelmének folytonos ébrentartását illetőleg sikerültnek nyilvánított. Az élénk, ügyes bánásmód s oly népes kis gyerek-osztálynak kellő rendben tartása felett kifejezett meglegedésünk buzdításul szolgálhat a még pályája kezdetén levő fiatal kartársnak.

2. Élénk érdeklődéssel hallgatta végig a gyűlés Bede Dániel felső népisk. tanítónak a kínaiak nevelésmódjáról tartott ügyes felolvasását, melyért felolvasónak egyhangulag köszönet szavaztatott.

3. Ezután — mult gyűlésünk megállapodásához képest — lapismertetés következett, mely abból áll, hogy mindenki mindenik szaklapot nem olvashatván, néhány tagtárs arra vállalkozott, hogy a vidékünkre járó tanítói szaklapokból mindenik egyet különösen figyelem-

mel kíséri s a fontosabb dolgokra a figyelmet felhívja. Ezuttal a Népnev. Lapját ismertette ilyen értelemben Veres Sándor fels. népisk. igazgató.

Erre pár kebli ügy elintézése, a közp. választmány átiratainak tárgyalása s indítványok következtek, melyek közül csak egyet említek meg. Bartha Károly, tat-rangi tanító, lelkes szavakban emlékezik meg Sükösd volt úzoni ref. lelkésztől, ki a 48-diki magyar szabadságharcban mint tábori pap a közeli Tömösi szoros torkolatában esett el s jeltelen sirban nyugszik, s indítványozza, hogy egy bár egyszerű sirkő állíthatása céljából a tanítótestület indítson mozgalmat, hogy a szent harcban elvérzett nemes szívek ezrei között bár ezen közelünkben pihenő hős porainak nyughelye jelöltesse meg, mielőtt a feledés moha elegyengetné a földet fölötte.

Az indítvány lelkesedéssel fogadtatott s az első lépések megtételére indítványozó és Borcsa Mihály bácsfalusi ág. év. lelkész ur — kit nagy meglepéssel látott körében a gyűlés az ügybarátok sorából — egyhangúlag megválasztottak.

Még csak a jövő gyűlés tárgysorozatáról tesztek említést, melynek leggyakorlatibb pontját kellend nélkülöznünk a miatt, hogy a gyűlés számítás szerint a vizsgálatok közelében esvén, ismétlések, előkészítések lesznek napirenden. A többi pontok a fennemlítettnek felelvén meg, sem a szíves olvasót, sem a lap érdemes szerkesztőségét nem fárasztom tovább, hanem kedves tavaszt kívánva kiváló tisztelettel maradok.

Egy köri tag.

II.

Meghívás.

A torda-aranyosmegyei tanító-testület maros-ludasi köre ez évi 2-ik köri gyűlését folyó év április hó 11-én d. e. 9 órakor — az 1848-iki magyar törvények szentesítésének évfordulóján rendezendő ünnepélyel egybekapcsoltan — fogja megtartani, a helybeli állami iskolában, melyre a kör minden tagja valamint az érdeklődő t. szülők és tanügybarátok tisztelettel meghívattak.

A gyűléstárgyai:

1. Szózat. Éneklí az iskolai gyermek-négyes kar.
 2. Elnöki megnyitó beszéd.
 3. A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.
 4. Nyárádi Dénes, köri elnök és isk. igazgató által tanítás, a természettanból.
 5. Szavalat.
 6. Felolvasás Kanyaró Mihály által.
 7. Tanítás, Végh Mátyás által az alkotmánytanból.
 8. Kanyaró Mihályjelentése az iskolai és tanítói könyvtár állásáról.
 9. A tanítások megbírálása. Indítványok és más folyó ügyek elintézése.
 10. Nemzeti induló. Éneklí a gyermekkar.
- Kelt Maros-Ludason 1881. márczius 20-án.

Az elnök megbízásából:

Kanyaró Mihály,
köri jegyző.

T Á R C S A .

Rousseau a nevelésről

a „Nouvelle Heloise“-ben.

Rousseau első és nagy feltűnést keltett pályaműben: „A tudományok és művészetek újjá születése az erkölcsöket javította-e avagy rontotta?“ című értekezésében már találunk az általános nevelésre vonatkozó észrevételeket.

Behatóan tárgyalja e művében az erkölcsi és értelmi képzés közötti aránytalanságot. A „Nouvelle Heloise“ című regényében még tüzetesebben foglalkozik a nevelés kérdésével. Itt előadott nézetei mintegy csiráját alkotják neveléstani főművének, az oly híressé vált „Emile“-nek. Ma már az „Emile“-ben tárgyalt elvek általánosan ismertek, mindamellett talán nem lesz érdektelen, ha ezek elődjével foglalkozunk.

A nevelésre vonatkozó nézeteit a „Nouvelle Heloise“ azon részében tárgyalja, hol a regény hősnőjét, Juliát, mint gyöngéd hitvest és szerető anyát mutatja be, kinek főfoglalkozása gyermekei nevelése. Elveit Juliával mondatja el, ki ezeket barátai előtt fejtegeti s

ellenvetéseit megczáfolva, végre teljesen meggyőzi nevelési rendszerének helyességéről.

Julia következőleg adja elő elveit: Már midőn első ízben reményem volt, hogy anyává leszek, sokat gondolkoztam a nehéz, de magasztos hivatással járó kötelességeimről. Nevelési rendszerünkben már a kiinduláspont is elhibázott, a mennyiben a szülők csak az értelem fejlesztését tartják szem előtt. Téves lévén az alap, legkevésbé sem csodálkozhatunk, hogy nevelési eljárásukat sehogy sem koronázza a kívánt siker.

Sokszor az eredménytelenség okozza, hogy a szülők e fontos teendőjük teljesítését fogadott egyénekre bizzák. mintha bizony egy nevelő több odaadással végezné munkáját, mint az atya vagy anya tehetné.

A természet rendje követeli, hogy a gyermek, a szó szoros értelmében gyermek legyen; mit ha figyelmen kívül hagyunk koránérrett s teljesen izetlen gyümölcsöt nyerünk. Az értelmet csak akkor lehet művelnünk, midőn a test már kifejlett. A gyermek első éveiben a test ápolásából áll nevelői működésünk. Szobá-

ban könyvek mellett görnyedva nevelt gyermekek testileg és szellemileg egyaránt gyarlók.

A gyermek erkölcsileg tekintve természeténél fogva jó, s mindazon hibák, melyeket később elsajátít a ferde nevelés következményei.

Egyik nevezetes elvem, hogy gyermekeimet boldogoknak lássam. Hisz a gyermeki kor a leghosszabb emberéletnek is mintegy negyedét teszi, s mily sokan vannak, kik e negyedét alig élik túl, tekintettel erre, azon kérdéssel állunk szemben, hogy fel szabad-e a gyermeki kor boldogságát egy kétes jövőért áldoznunk?

A természetszerű fejlődést ne akadályozzuk, s engedjünk a gyermeknek teljes szabadságot erőinek gyakorlására.

A testi edzés szempontjából arra törekedjünk, hogy a gyermek a hideget és meleget egyaránt tűrni tudja.

A tulságos elővigyázat s a félelem nehogy valami baj érje, elpuhítja a gyermeket, minek az erkölcsi életre is káros hatása van.

Éreztessek a gyermekkel, hogy csak gyermek, ki saját akaratát követheti ugyan, de nem kívánhatja, hogy a nagyobbak az ő akaratának alávéssék magukat. A gyermeki hibák nagy része az anyák tulságos engedékenységének következménye.

Ez szüli a makacsságot, az uralomvágyat stb. pedig mily viaszos dolog, hogy egy gyenge tehetetlen lény erősebbek zsarnoka. Tanulja meg a gyermek, hogy nem kötelességből, hanem tisztán részvétből teljesítünk neki olykor szolgálatokat, mely tehetetlensége miatt segélyünkre van utalva. Érezvén gyöngeségét, alig várja azon időt, midőn kívánalmait önmaga teljesítheti, s így a zsarnokoskodásnak elejét vettük.

A szükség azon hatalom, melynek mindenki alárendeltje. A természet bölcs rendje szerint, az emberek valódi szükségletei nagyon csekélyek.

Azon hitben, hogy a gyermek első kívánalmi csakis természetszerűek, s így szükségesek lehetnek, eleinte gyermekem minden kívánságát teljesítém, de csak hamar meggyőződtem, hogy a gyermek nagyon hamar elsajátított egyes hibákat, s oly kívánalmak teljesítését követeli, a melyek korántsem a szükségesség következményei. Erről úgy szoktattam le, hogy valódi szükségleteit azonnal teljesítém, a többit pedig határozottan megtagadtam.

A gyermekek gyakran siránkozással támogatják kérelmüket, Ha a kérelem a fennebbi szempontból nem indokolt, legjobb figyelembe sem venni, s így a gyermek látva, hogy haszontalanul fárad, beleun a sirásba s szépen elhallgat.

Nagyon hátrányos szokásnak tartom, hogy a kis gyermekeknek a nagyok mulatságaiban való részvételt megengedik. Korántsem akarom ez által a gyermekek egyéni szabadságát korlátozni, törekvésem oda irányul, hogy megtanulják az idősebbeket tisztelni. Sajnos, hogy számos családnál bálványozzák a gyermeket, szavait a

felneveltek bámulva lesik, s egy esetleg találó felelete a közcsudálat tárgyát képezi. E bánásmód a gyermeket hiuvá teszi, a hiuság pedig csak esztelent boldogíthat.

A gyermeknél korán fellép a tudvágy, mit bizonyít azon folytonos kérdezősködés, melyel a nagyobb-ostromolja. A szülő feladata a kérdezősködést a helyes irányba terelni, mi azért szükséges, mert a tudatlan gyermek gyakran oly kérdésekkel áll elő, melyeknek megoldása szellemi látkörét messzetulhaladja.

Shoktassuk le a gyermeket az ok nélküli fecsegésről. Sokkal kisebb szerencsétlenség, ha felnőve a tárgyalásban nem eléggé beszédes, mintha fecsegő, ki tartalmatlan szavakat, mondhatni minden összefüggés nélkül alkalmaz egybe.

Rieger Imre.

(Vége következik.)

Az országos tanítói gyűlés.

A „Hon“-ból vesszük át a közoktatási miniszter úr márczius hó 9-áról kelt rendeletének alábbi kivonatát:

„1. Az országos tanítói testület képviseleti közgyűlése minden két évben egyszer hivatik össze Budapestre, rendszerint augusztus hóban, s minden ilyen országos gyűlés legfeljebb 8 napig tart. A gyűlés egybehívásáról a vallás és közoktatásügyi miniszter úr gondoskodik. — Rendkívüli esetben a miniszter rendkívüli gyűlést is hívhat össze.

2. Az országos tanítói testület képviseleti közgyűlésére most egyelőre minden megyei vagy vidéki egyelet egy képviselőt küld. Azonban az ügy rendezése után csak oly tanítói egyletek lesznek jogosítva képviselő küldésére, melyeknek alapszabályai a fennálló törvény értelmében a kormány által megerősítették. A tanítói egyletek képviselőin kívül a vallás- és közoktatásügyi miniszter a kir. tanfelügyelők közül tizet (10) és az állami tanítóképezdek igazgatóit, esetleg azok tanárai egyikét (azonban egy tanítóképezdeből mindig csak egy képviselőt) is meghívja az országos tanítói képviseleti gyűlésre, kik ott a gyűlés többi tagjaival egyelőre tanácskozási és szavazási joggal bírnak.

3. Az országos tanítói testület képviseleti közgyűlésének célja az, hogy az országban levő különböző tanítói egyletek s testületek képviselőinek alkalmuk legyen egymással képviselőik által érintkezve, a népoktatási tanintézetek körében felmerülő fontosabb kérdések megvitatására s véleményeik nyilvánítására.

4. Az országos tanítói képviseleti gyűlésnek feladata különösen tanácskozni s véleményt mondani mindazon kérdésekről, melyek a) az iskolai nevelés és tanítás előmozdítására tartozó ismeretek gyarapítására és tanításuk módszerére s mindkettőnek a tanítók közötti s általános terjesztésére nézve, b) az iskola belső életére vonatkozó rendtartás és fegyelem gyakorlása módjának javítására nézve, c) a tanítási eszközök javítására

IRODALOM.

„Magyar Nyelvkönyv a népiskolák III. osztálya számára. A csongrádmegyei tantestületek (alföldi tanító-egylet) egye-
sületének megbízásából. Irtá Nagy János a szegedi pol-
gári iskola igazgatója. Szeged. 1881. Kiadja Traub B.
és társa. 8. r. 55 l. Ára 20 kr.

(Folytatás.)

ra, szaporítására és terjesztésére aézve a vigéki tanító-
egyletek kívánságára vagy a vallás- és közoktatásügyi
miniszter egyenes elhatározásából az országos tanítói
képviselési gyűlésnek előterjesztetnek, d) ügykörébe ve-
szí az „Eötvös-alep“ kézelését és gyarapítását, e) ügy-
rendjét megállapítja.

5. Az országos tanítói képviselési gyűlés összejö-
vén, korelnök vezetése alatt mindenekelőtt saját kebe-
léből egy elnököt, alelnököt és két jegyzőt választ, azu-
tán szakbizottságra oszlik, melyek az előterjesztett kér-
déseket előlegesen megvitattván, azokat véleményük ki-
sérétében terjesztik a teljes gyűlés elé, hol végleges
tárgyalás alá vétetnek.

6. Az országos tanítói képviselési gyűlés határo-
zatai, mint vélemények, a gyűlés folyamáról vezetett
jegyzőkönyvvel együtt tovább intézkedés végett a val-
lás- és közoktatásügyi miniszter elé terjesztetnek. Ha
a gyűlés bezártakor a jegyzőkönyv nem lenne készen,
annak hitelesítésére bizottság küldetik ki.

7. Az országos tanítói képviselési gyűlés határo-
zatainak, vagy azok közül a fontosabbaknak s esetleg
az azokra nézve hozandó min. határozatoknak alkalmas
módon való közzétételéről a vallás- és közokt. miniszter
godoskodik.

8. Az országos tanítói képviselési közgyűlésre vá-
lasztott és küldött minden tanító-egyleti képviselőt, va-
lamint a miniszter által meghívott tanfelügyelőket és
tanítóképezdei képviselőket, a gyűlés és utazás tartá-
mára egy annak idején megszabandó napdíj illeti s utazá-
si költségeik is megtérítetnek szabályszerű utinapló
bemutatása mellett. Ezen költség fedezéséről, valamint
a gyűlés helyiségéről a vallás- és közoktatásügyi mi-
niszter gondoskodik.

9. Minden ily gyűlés alkalmával az országos tan-
szer-muzeumban tanszer kiállítás rendeztetik a végre,
hogy a gyűlés tagjainak alkalmuk legyen mindennemű
taneszközt alaposan megismerni.

A mi a tanítói egyletek megyénkénti, avagy vi-
dékenkénti munkálkodás körének, illetőleg köreinek
megállapítását illeti, az ezek rendezésére szolgáló
javaslatok elkészítését az országos tanítói testület kép-
viselési közgyűlésének hagyom fenn, s azt az általuk
elkészítendő s hozzám felterjesztendő tervezetek tekin-
tetbe vételével állaptandom meg.

Eddig a miniszteri rendelet kivonata.

Az új szervezet, mely e redelet által életbe van
léptetve, egészen új s rendkívül fontos. Az
1868. évi 38. t. cz. 147. §-a s az ennek alapján kelt 1872-
ki miniszteri rendelet csak a községi s állami nép-
tanítók országos gyűléséről szól, a sokkal na-
gyobb számú felekezeti tanítók egészen mellőzve vol-
tak, míg a jelen rendeletben a törvény szavainak s
szellemének lényeges megváltoztatásával az orsz. tani-
tói gyűlésben Magyarország összes néptanítói (te-
hát nem 1500, hanem 20,000 tanfőru) lennének kép-
viselve különbség nélkül.

A személyragokról szoltában a 22. l. azt tanítja Sz.,
hogy a több birtokost és egy birtokot jelentő személyragok:
uk, ok, ük, juk. jok, jük. Ez helytelen, mert az ök és jök
rag nincs megemlitve, a juk, jük pedig felesleges. Tudva
van, hogy az uk, ük ragot csak akkor használjuk, mikor a
többes szám ragja épen úgy hangzanék, mint a több bir-
tokost és egy birtokot jelentő harmadik személyrag s hasz-
nálatában az a cél, hogy a két különböző alak egymástól
meg legyen különböztetve. Pl. malmok és malmuk, körnök
és körnök. De ily esetben aztán elég is ez a megkülön-
böltetés, felesleges lenne még egy j-t is toldani közbe. Ha
a j. közbejő, úgy nincs szükség u-ra, ü-re, pl. fajok, gomb-
juk, keféjük stb. „A birtokos jelző tagja — így szól Sz. a
a 24. l. — nak, nek, mely gyakran el is hagyható.“ Ez
igy ferde fogalmat ad a birtokos jelző nak, nek tagjának
használatáról, mely nem gyakran. hanem legtöbbsnyire min-
dig elmarad s csakis kivételes esetekben foglal helyet a bir-
tokos jelző után. Ezt bizonyítják Sz. példái, melyek közt
csak egyetlen egy van, a melyikben a nak, nek megtalál-
ható a birtokos jelző végén. Sehol sem drágább az idő,
mint az elemi népiskolában, hol a még fejletlen önmunkás-
ságra nem eléggé alkalmas tanuló egészen a tanítóra van
útálva. Itt a tanító mindén szavának minden mozdulatának,
önkényt érthetően a merevség legkisebb jele nélkül a ter-
mészetes könnyedség életelebenségével oly kimértnek kelle-
ne lenni, hogy az idő egyetlenegy pillanata, a hang egy-
nesze se illanjon el termékenyítő hatás nélkül. A kimond-
ott szó ne csak a fennforgó szükségnek feleljen meg, ha-
nem szolgáljon alapul annak is, a mit későbbben szándéko-
zunk tanítani. Szerző e szempontot nem mindig tartja szem-
előtt. A ragokról szoltában (26. l.) megkülönbölteti a hely-
ragokat s különféle határozói ragokat. Ezt a felosztást nem
tartom helyesnek. A különféle ragok osztályának mint ilyen-
nek semmi hasznát sem veszi a gyermek. Sokkal jobb az
illető névragokat mindjárt kezdetben a határozói mondat-
tagok szempontjából s szeméi szerint osztályozni. Szerző
felveszen mások nyomán, helyesen vagy helytelenül az nem
tartozik ide, helyhatározói, időhatározói, ok- és célhatáro-
zói, számhatározói mondattagokat. Ezt kellett volna hát szem-
előtt tartania s e szerint kell vala felosztania a határozói
mondattagokat alkotó névragokat. Úgy látszik, mintha at-
tól tartott volna Sz., hogy az idő nem bir oly jogosultság-
gal, mint a hely s azért nem helyezhető vele egy vonalra.
Pedig az idő épen oly lealkudhatlan alakja a tapasztalás-
nak, mint a hely s ezért az idő fogalma bátran egy vonal-
ba állítható a hely fogalmával a nélkül, hogy a felosztás
törvénye sérelmet szenvedne. Annyi bizonyos, hogy a mon-
dattagok alapján történő felosztás által oly dolgot tanul a

Me lléklet a „Család és Iskola“ 7-ik számához.

gyermek a ragokról, mindjárt eleinte, a minek a mondatban is hasznát veszi; míg a ragok „különféle“ elnevezése semmi célra sem használható azon kívül, hogy a gyermek felsorolja a tanítónak. Azt sem tartom jónak, hogy az időhatározói ragok közé mindjárt az első bemutatásnál (27. l.) felveszi az „ig“ ragot, holott az ig rag csak kivételesen időhatározói rag, eredetileg helyet jelent, s ha időhatározói ragnak nevezhetjük azért, mert átvitt értelemben időt is szoktunk vele jelölni, úgy az állapot, marasztaló s eszközhatározói ragok is mind időhatározói ragok, mert néha azok is jelentenek időt. Pl. télen, délben, tavasszal. Azonban ezeket még sem nevezhetnők fogalom zavar nélküli időhatározói ragoknak, mert denominatio fit a potiori. Ugyanazon hibát követi el Sz. a névutók felosztásánál, s éppen oly helytelenül mellőzi a mondattagoknál önkényt kínáló felosztási alapot s veszi használatba e helyett a használhatlan „különféle“ jelzőt, mint a határozói tagok előszámlálásánál. Nyelvezete egészben véve egyszerű, világos, magyaros. Azonban e tekintetben sem ment minden hibától. Pl. „Néha az alanyt ki sem kell mondanunk, mert az magától alattomban értődik.“ (15t l.) Itt az alattomban oly mellékképzetre viszi a gondolatot, a mi Sz.-nek nem lehet célja. A mi alattomban történik, az mindig magán hordja a szándékos s bizonyos tekintetben rossz akaratú titkolódzást. Erre pedig Sz. távolról sem gondolhat. Helytelenül van használva mint kötőszó a „hova“ helyhatározó a visszahozó névmás helyett e mondatban: „A szó azon részét, a hova a ragokat adjuk, tőnek nevezzük“ 21. l. Tájékoztató nem sok van benne, de ilyen mégis „luk“, melyet következetesen így használ. Nem említém azt, ha szemem előtt nem lebegne, hogy „Nyelvkönyv“-ben hibázni a nyelv törvénye ellen nagyobb hiba, mint egy közönséges botlás s nyelv használatában. A nyelvtanító könyvben elkövetett hiba rontja a gyermek nyelvértékét. A második kötetet, mely a IV. osztály számára készült, tartalomjegyzékkel látta el Sz., a mi előnyére válik a műnek. E könyvnek beosztása a következő. Elöl 8 lapon van a bevezetés, mely ismétli az eddig tanultakat a beszédrészekről rendre. Azután következik a könyv további tartalma, mely IV szakaszból áll. Az I. sz. tárgyalja az egyszerű és összetett mondatokat, a II. a szóképzést, a III. az összetett mondatokat, a IV. a helyesírást. Tárgyalási módja olyan, mint a III. oszt. számára írottak. Elöl vannak a gyakorlatok, ezt követi apró betűkkel egy kis magyarázat; ezután következnek a levont szabályok, a gyakorlás s végül az írásbeli feladatok.

Fazakas József.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

— A tanítói szövetség kérdése — úgy látszik — közmegelegedéssel fog megoldatni. Azok a paedagogiai köz-

lönyök is, melyek élesebb hangon szólottak ez ügyhöz, sze-
lidebb hurokat pengotnek. A miniszter úr által tervbe vett országos tanítói gyűlés ellenében a szövetségnek ajánlatba hozott módozata mellett a heves felszólalásoknak egy-egy elkésett hangját lehet csak hallani; de kezd megtérni azon egyetértő békés szellem, mely nélkül közoktatás és nevelésügyi kérdéseket termékeny eredménnyel megoldani nem lehet. Lapunk szerkesztőjének is lett volna azon eljárás ellen szava, mely ily alapos, és fájdalom, hosszas ideig meggyökerezni engedett félreértést az ügy kárára hagyta mind élesebbé válni; az ellen is emelhetett volna szót, hogy a tanítótestületek képviselőinek lehető legigazságosabb és valódi alakját mind ez ideig nem sikerült kitalálni: még sem birt csatlakozni azon khorushoz, mely a közoktatás ügyi miniszter ellen izgatá a néptanítókat. A jövő országos tanító-gyűlés lesz hivatva arra, hogy a néptanítók jogos óhajtásait határozott alakban fejezze ki, hogy a közoktatási kormány ne csak hivatalos közegei, de magok a néptanítók részéről is tájékoztatást nyerjen.

— A magyar néptanítók küldöttsége a miniszter előtt. A fővárosi tanítótestület számos képviselői, csatlakozva az Eötvös-alap közp. gyűjtő bizottságához, Magyarország néptanítói nevében hálás köszönetet mentek mondani a kormánynak, Budavárába; a nagyszámu küldöttség azonban a minisztert az országgházban nem találva, egy szűkebbkörű küldöttséget menesztett ő nagyméltóságához a képviselőházba. A magyar néptanítók háláját az Eötvös-alapra adott 1200 forint utalványozása- és az orkölcsi támogatásért a bizottság elnöke Peterfy Sándor tolmácsolta. A miniszter a küldöttséget szívesen fogadván, megígérte, hogy jövőre is támogatni fogja ez intézményt; egyszersmind kinyilatkoztatta, hogy állásával járó kötelességének tartja a néptanítók minden nemes törekvését a legmelegebben támogatni; ugyanezért a mai napon aláírt rendelet által értesítette a végrehajtó bizottságot, hogy az ez év folyamán összehívandó országos tanítói gyűlésre minden egyes tanítóegylet képviselőit egybe fogja gyűjteni, hogy azok a fontosabb, országos jelentőséggel bíró népnevelésügyi kérdések s a néptanítók anyagi és erkölcsi állásának emelése felett tanácsot tartsanak. Kijelentette továbbá, hogy a szövetséget csak azért nem tartja keresztül vihetőnek és célszerűnek, mivel attól tart, hogy azon alapon nem az országos egyesülés, hanem a felekezetek és nemzetiségek szerénti szakadozás idézhetné el az ország néptanítósa között. Biztosította a jelenlevőket arról is, hogy összes törekvése arra irányul, hogy népnevelésügyünket minél előbb azon magaslatra emelje a törvényt végrehajtó hatalom, a hol annak a magyar állam érdekében állania kellene. A küldöttség a miniszter nyilatkozataira azon óhajtással távozott el az országgyűlés helyiségeiből, vajha a miniszter által nyújtott biztató szavak mielőbb szerencsés megvalósulásnak örvendhetnének. („Népn. l.“)

— A vallás és közokt. miniszter úr 1200 forintnyi adománya azon kellemes helyzetbe hozta az „Eötvös-alap“

központi gyűjtőbizottságát, hogy újabb pályázatot hirdethet, melyet a t. ka ztársak becses figyelmébe ajánlunk. **III. Pályázat.** Az „Eötvös-alap“ központi gyűjtő bizottsága, alapszabályaink értelmében, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ő nagyméltósága által kegyelmesen utalványozott 1200 forint államsegélyből és az 1881. jan. közepéig begyűlt adományok és rendes évdíjak összegének feléből 1 kétszáz és 18 egyszáz forintos ösztöndíjt, továbbá 1 egyszáz és 6 50 frtos segélyt alkotott s ezennel felhívja az illetékeseket, hogy ezen ösztöndíjak és segélyösszegek elnyerése céljából a bizottsághoz intézendő folyamodványokat alólirott elnökhöz (Budapest 4. ker. gyár-utca 5. sz.) f. é. május elsejéig küldjék be. 1. Az egy 200 forintos, valamint hat 100 frtos ösztöndíjra pályázhatnak a budapesti és kolozsvári egyetemeken tanuló azon ifjak, kiknek szülői magyarországi nép- vagy polgári iskolában, képezdében vagy kiskodóvó intézetben mint tanítók vagy tanárok működnek vagy működtek s az „Eötvös-alap“ intézményének rendes tagjai. 2. 12 egyszáz forintos ösztöndíjra a gymnasiumok és reáliskolák felsőbb osztályaiban, tanítóképezdékben vagy akadémiákon tanuló oly növendékek pályázhatnak, kiknek szülői az első pontban felsorolt intézetekben működnek vagy működtek s az Eötvös-alaphoz rendszeren hozzájárultak. 3. Az egy 100 forintos és hat 50 forintos segélyért folyamodhatnak szegénysorsu keresetképtelen tanítók, vagy tanítók özvegyei esetleg árvái vagy nyomorék utódai. Budapest, 1881. márcz. 5-én. Péterfy Sándor, elnök. Lüttenberg Ágost, titkár. Örley János, pénztárnok.

— **Örömmel** értesülünk, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter ur az ötödéves fizetés pótlékot megadja az összes polgári és elemi iskolák tanítóinak, kik valamely állami vagy állam által segélyezett községi iskolánál szolgálnak. A kulcsra nézve, mely a pótlék kiszámításánál irányadó lesz, annak idejében a miniszteri szabályrendeletet fogjuk ismertetni.

— **A tanítói nyugdíjjárlékok törlesztése** ügyében újabb meghagyás ment valamennyi községhez, melyben figyelmeztettek, hogy ezen részben az iskolát fentartó községi avagy hitközségi hatóságok és társulatok vagy egyletek részéről, részint maguk a tanítók részéről fizetendő járulékok közadók módjára szedendők be és kezelendők el, minélfogva a járulékok a fizetési meghagyás vételétől számított 30 nap alatt törlesztendők, minthogy ellenkező esetben ugyanazon év január 1-től 6% késedelmi kamatokkal együtt hajtandók be; az iskolát fentartó polit. vagy felek. községek és társulatok vagy egyletek, melyek a tanítók járulékait befizetésért felelősek, utasítvák, a járulékokat a tanítók fizetéséből minjárt minden évi január hóban levonni és pedig egyszerre a teljes járulékot.

— **Channing Ellery Vilmosnak**, e kitünő humanus theologiai írónak és erkölcsbuvárnak műveiből, melyek irány tekintetében is az angol próza legszebb termékei közé tartoznak; emelkedett eszményi gondolkodás mód, minden felekezeti előítéletől ment, de azért meleg vallásos irány által pedig a világirodalom legmaradandóbb darabjai,

a hatodik kötetet adták ki a helybeli unitárius tanárok, kik víálalkoztak Channing összes művei átültetésére. E hatodik kötetben Ferencz József püspök, Benczédi Gergely, Kovács János, Kovácsi Antal, Péterfi Dénes és Boros György tanárok fordításaiban van két-két beszéd, melyek egybefüggésben a tökéletes élet föltételeit fejtegetik. Ez a mű czime is. Ára: 1 frt 20 kr.

— **Az országos női:ipar kiállítás** második csoportja lesz a leányiskolák, nőnevelő intézetek kiállítási csoportja. Ennek célja azon rendszert feltüntetni, a mely szerint leányaink az iskolában a házi munkákat saját hasznukra, vagy másoknál leendő értékesítés szempontjából is tanulják. E rendszer megismerése reánk nézve felette fontos, azért, mert a kiállításban szerzendő tájékozás alapján e rendszer tökéletesítése érdekében illetékes helyen sokat lehetne tenni, s mindezt, a mi egyik-másik intézet rendszerében előnyösnek mutatkozik, a többiekkel is elfogadtatni. A tanfelügyelők melegen karolták föl az ügyet és nagy buzgalmat fejtenek ki a leányiskolák képviseltetése érdekében. Az ipar-kiállítás ügyében mindennemű felvilágosítást ad a kiállítási iroda: Budapest, ferencziek-bazára 1. emelet. Ugyanaz ki-vánatra bejelentési ivateket is szívesen küld.

— **Nő doktor, ki érettségi vizsgálatot tett.** Hugonay Vilma grófnő, a zürichi doktor, a múlt hó 13-án fejezte be az érettségi vizsgálatokat jó sikerrel a budai gymnasiumnál.

— **Tanítói érdem jutalma.** Tóth Lajos debreczeni ispotályrészi ref. tanítót a vallás és közoktatásügyi miniszterium felterjesztése folytán, Ő Felsége koronás érdemkeresztel ajándékozta meg. Az érdemjel f. hó 20-án d. e. 11 órakor nagy ünnepélyességgel adatott át a kitüntetett derék férfinak. Kiss József kir. tanfelügyelő tartott tartalmas és terjedelmes beszédet, fejtegetve a jó tanító kellékeit s végül előadva a kitüntetésben részesült tanító életrajzát s 34 évi hű szolgálati ideje alatt szerzett érdemeit, melyek őt a magas királyi kitüntetésre méltóvá tették. Az ünnepelt férfiú jelenleg 60 éves. Az ünnepélynek megható részlete volt azon jelenet, midőn volt tanítványai saját jól talált arczképét adták át emlékül és hálájuk kifejezéséül. Éljen a derék férfiú.

— **A Korosztény Magvető** a következő tartalommal jelent meg: Terenzio Mamiani könyve a vallás felől. Gróf Kuun Géza. Vándorlás Palesztinában. Dr. Hatala Pétertől. A teremtés. Tanszékfoglaló értekezés. Boros Györgytől. Channing „Tökéletes élete.“ Péterfi Dénes-től. Chalmers Erdélyről. Kovács János. A vallás- és közokt. ügyi m. kir. minister jelentése 1879/9 és 1879/80. évről. Kovácsi Antal. Egyházi Szemle. ez. Dr. Gyergyai Árpád. Révesz Imre. Levelezés. Udvarhelymegye. Ferenczi Áron. Nyilatkozat. Egy székelytől. Irodalmi Értesítő. Különfélék. Aranykönyv: Özv. Vas Miklósné adománya. A Budapesten alapítandó unitárius lelkészi állomásra és imaházra tett kegyes adományok. Marosi Gergely siremlékére. A kis megeséri leány-egyház részére tett adakozások.